

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У НОРМАТИВАХ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Тетяна Павлова, наук. с.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Екологічна компетентність як проблема суспільна і освітня загострюється в умовах нових викликів сьогодення. У Білій книзі Національної освіти України узагальнено напрацювання Академії педагогічних наук з різних напрямків модернізації освітньої системи.

Актуальність цієї проблеми щодо формування екологічної свідомості і поведінки здобувачів освіти пояснюється тим, що «їхня обізнаність з екологічною проблематикою є фрагментарною, недиференційованою, вони краще орієнтуються в глобальних екологічних проблемах, ніж у проблемах своєї місцевості, країни; значна частина (від чверті до третини) учнів загальноосвітніх навчальних закладів вважають себе непричетними до розв'язання проблем довкілля, а інші, хто усвідомлює особисту причетність до екологічних проблем, убачають її в дотриманні елементарних правил поведінки в природі і не усвідомлюють екологічного значення вчинків, пов'язаних з опосередкованим використанням природних ресурсів (Кремен, 2010, с. 49).

Уперше як нормативну вимогу екологічну компетентність серед ключових було зафіксовано в Законі «Про освіту» (2017 р.). Конкретизовано на рівні дескрипторів в інших нормативних документах – Національній рамці кваліфікації України (НРК), Державному стандарту початкової освіти, Типових освітніх програмах.

Так, в НРК структуровано вимоги до ключових компетентностей за такими компонентами: знання, уміння, комунікація, автономність і відповідальність.

Щодо екологічної компетентності, то конкретизуємо опис:

- знання (елементарні фактологічні знання про довкілля; розуміння найпростіших причинно-наслідкових та просторово-часових зв'язків);
- уміння (виконання елементарних завдань у відомих однотипних ситуаціях, аналіз, контроль та оцінювання власної роботи та роботи інших осіб);

- комунікація (ситуативна взаємодія в обмеженому колі осіб за допомогою інших, інтеграція до соціальних груп);
- автономність і відповідальність (самостійне виконання завдань під мінімальним керівництвом) (Natsionalna ramka kvalifikatsii Ukrainy, 2011).

У Державному стандарті початкової освіти відповідно до першого рівня Національної рамки кваліфікацій, окреслено зміст освіти, розподіл між освітніми галузями. Екологічна компетентність виражена в таких вимогах, що дозволяють усунути суперечності між теоретичними знаннями та їх використанням у конкретних життєвих ситуаціях: «екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства» (Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity, 2019).

На основі узагальнення зарубіжних джерел О. Локшина визначає такі характеристики Стандарту: «які можна виміряти; фокусуються на когнітивних досягненнях; повинні містити високі, а не мінімальні вимоги до освіченості» (Lokshyna O., 2015, с. 127).

У Типових освітніх програмах екологічна компетентність як вимога розгорнута за циклами навчання: 1–2 і 3–4 класи. У них конкретизовано очікувані результати як от:

- наводить приклади природоохоронних заходів; природоохоронних територій; пояснює наслідки забруднення водойм, повітря, ґрунтів, знищення лісів та іншої небезпеки, що спричинює діяльністю людини;
- виявляє самостійно/у групі факти забруднення довкілля, пропонує і обґрунтовує власні ідеї щодо способів зменшення негативного впливу людини на природу і відповідально діє задля цього;
- аналізує та оцінює свій внесок у збереження довкілля; ситуації повсякденного життя, пов'язані з використанням води, електроенергії, тепла;
- долучається до організації і проведення природоохоронних заходів і ділиться інформацією про них з іншими (Typovi osvitni prohramy dlia 1 – 4 klasiv, 2018 – 2021)

Таким чином, зіставний аналіз базових документів, які визначають вимоги до норми освіченості здобувачів освіти початкової школи, показує їх взаємоузгоджений характер, що дозволяє діагностувати результативність за показниками компетентнісного підходу.

Ключові слова: екологічна компетентність, початкова освіта, нормативна база.

Література

- Kremen, V. H. (Red.) (2010). Bila knyha natsionalnoi osvity Ukrainy. NAPN Ukrainy. Inform. Systemy.
- Derzhavnyi standart pochatkovoї osvity. (2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
- Lokshyna O. (2015). Osvitni standarty u retseptsiiakh zarubizhnykh uchenykh. <https://lib.iitta.gov.ua/714753/>
- Nacionalna ramka kwalifikacij Ukraini <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
- Typovi osvitni prohramy dlia 1-4 klasiv 2018-2021. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-pochatkovoyi-shkoli>

ВІДКРИТА ОСВІТА: КЛЮЧОВІ ОРІЄНТИРИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Лариса Петренко, д. пед. н., проф.

Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти»
м. Київ, Україна

Олена Зеліковська, к. пед. н, доцент

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

Наталя Білоусова, к. пед. н.

Національний університет охорони здоров'я імені П. Л. Шупика
м. Київ, Україна

Метою дослідження є з'ясування ключових орієнтирів наукових досліджень щодо розвитку відкритої освіти в країнах світу. Сучасний світ характеризується динамічністю, швидкоплинністю подій і новими викликами, з якими стикаються національні системи освіти